

GAZETA LWOWSKA.

We Wtorek dnia 4. Sierpnia 1812.

Wiadomości zagraniczne.

Francya.

Korrespondencya urzędowa między Francyą, Rossyą i Anglią przed wybuchnieniem terazniejszého woyny:

Ciąg dalszy.

III. Kopia Noty Xięcia Kurakina, piśsanéy do francuzkiego Ministra związków zewnetrznych.

W Paryżu d. 18. (30.) Kwietnia 1812.

Mości Xiężę! — Pozbawiony będąc od dwóch dni sposobności widzenia się z W. X. Mością i zakończenia z nim nagłej i potrzebny pracy, którą okoliczności czasowe nam zwalaia, a dla której żadna godzina na próżno upłynąć nie powinna; gdy widzę znikaiącą pewność ukończenia bez zwłoki takowego dzieła i przyprowadzenia go do pożądanego kresu, to jest zapobieżenia nie-szczęśliwym skutkom nagłego posuwania się wojsk N. Cesarza i Króla Imci i zbliżania się ich do wojsk N. Imperatora moiego Pana; nie pozostało mi zatem nic więcéy do dopełnienia moiego obowiązku, iak tylko udzielić urzędownie W. X. Mości propozycye, które mu dotychczas ustnie tylko czynilem. — Rozkazano mi oświadczyć W. X. Mości, iż zachowanie Prus i nienależenie ich do żadnego politycznego związku, skojarzonego przeciwko Rossyi, jest ściśle połączone z interessami Imperatora Imci; żeby zaś przyśdź do prawdziwego stanu pokoju z Francyą, potrzeba koniecznie, aby pomiędzy nią a Rossyą znajdował się kraj neutralny, któryby nie był zajęty od wojska żadnego z obojga Mocarstw;

a gdy cała polityka Imperatora Imci moiego Pana zmierza do skojarzenia trwałych i niewzruszonych związków z Francyą, te zaś nie mogą dopóty nastąpić, póki obce wojska przebywać będą tak blisko granic rossyjskich, przeto naypierwszą posadą wszelkiego układu musi bydź formalne zobowiązanie się do ustąpienia z krajów i ze wszystkich twierdz Pruskich, w iakimkolwiek bądź czasie i z iakiegokolwiek bądź powodu one zajęte zostały przez wojska Francuzkie tudzież sprzymierzone, niemniej do zmniejszenia załogi Gdańskiéy, ustąpienia z Pomeranii Szwedzkiéy i ułożenia się z Królem Szwedzkim w ten sposób, ażeby obiedwie kołony Francuzka i Szwedzka nawzajem zaspokoione były. — Winieniem oświadczyć, iż skoro takowe propozycye przyjęte zostaną przez Francyę za posadę układów, natenczas będę mógł przyrzec, iż ułożenie się to pociągnąć za sobą może następujące zobowiązania się ze strony N. Imperatora moiego Pana. — Nie odstępując Imperator Jegomość od zasad przyjętych co do handlu krajów swoich i wpuszczania statków neutralnych do portów, zasad, których Imperator Imć nigdy zrzechy się nie mógł, obowiąznie się ón z przywiązania do przymierza zawartego w Tylży, nie przyjmować żadney odmiany w zakazujących środkach ustanowionych w Rossyi, i dotąd ściśle zachowywanych przeciwko bezpośredniemu handlowi z Anglią; oprócz tego gotów jest Imperator Imć ułożyć się z N. Cesarzem Francuzów i Królem Włoskim względem zaprowadzenia w Rossyi na wzór francuzki systematu wydawania pozwoleń; rozumieć się zaś ma, iż takowe nie wprzód zostałyby przyjętém, aż pókiiby nie uznano, iż skutki tego nie powiększą tych szkód, które już

handel rossyjski ponosi. — Imperator Imć zobowiąże się również weyść w szczególne układy względem odmian, iakichby Francya na korzyść handlu swojego pragnąć mogła w celnych taryffach rossyjskich, zaprowadzonych r. 1810. — Nakoniec zezwoli także mój Monarcha na zawarcie traktatu wyznaczającego dostateczną nagrodę za Xięstwo Oldenburskie, w którym Imperator Imć oświadczy, iż odwołuje protestacyę, zaniesioną w celu zabezpieczenia praw domu swojego do Xięstwa Oldenburskiego. — Te są zasady Mości Xiążę, które mi rozkazano podać, a których przyjęcie co do ustąpienia wojsk z krajów Pruskich i Pomeranii Szwedzkiej, zmniejszenia załogi Gdańskię do téj liczby, iaka była przed dniem 1wszym Stycznia 1811, oraz przyrzeczenia weyścia w układy z Szwecyą, mogą iedynie być powodem do ułożenia się obydwóch naszych dwortów. — Pomimo upłynionego czasu od ustnyéj moięj z W. X. Mością rozmowy, i pomimo przyjaźny wróżby, iaką sobie dozwolonéj mi z Jeg. C. K. Mością audyencyi, tudzież z danych mi przyrzeczeń W. X. Mości z ukontentowaniem czynilem, zostaję zawsze ieszcze ze smutkiem w zupełny nie- pewności skutku, iaki kroki moie mieć będą. — Gdybym z naywiększym moim żalem dowiedział się, że Hrabia Lauriston wyjechał z Petersburga, natenczas obowiązkiem moim będzie domagać się natychmiast o wydanie mi paszportu, i opuścić Paryż. — Racz W. X. M. przyjąć &c. &c.

Xiążę Alexander Kurakin.

IV. Kopia Noty Xięcia Kurakina do francuzkiego Ministra związków zewnątrznych.

W Paryżu d. 25. Kwietnia (7. Maia) 1812.

Mości Xiążę! Upłynęło prawie dni 14, iak w skutku przywiezionych mi przez Barona Serdobiua ostatnich instrukcyi podałem W. X. Mości propozycye, a to zaraz we dwóch godzinach po nadeysciu onychże. Miałem podobnie honor na audyencyi pozyskanéj w Poniedziałek u N. Cesarza i Króla, uwiadomić Go o propozycyach N. Imperatora Pana moiego. Nadzieie, które na tém wszystkiém gruntować mogłem, co mi Cesarz i Król Jegomość na teyże audyencyi o nayszczerszém pragnieniu swoim: zapobieżenia przyjacielską ugoda zerwaniu związków za-

grażaiącym nową wojną Europie, powiedzie- raczył, czyniły mi naypochlebnieysza otuchy, iż kroki moie będą mieć skutek spodziwany od N. Imperatora Pana moiego, który nigdy czego innego nie pragnął, iak utrzymania pokoju i przymierza z Francyą, i że wcale słuszne i umiarkowane warunki, których nie dawno byłem tłumaczem, staną się posadzi przyjacielskię ugody. Mogłem tém bardzięj puscic wodze téj nadziei, ile że W. X. Mość sam w piérwszych rozmowach zaszyły po udzieleniu moich propozycyi, utwierdzał ięś mnie wnięj bezprzestannie tą sprawie- dliwością, którą poiednawczemu, za pokoiem będącemu, i szczególnię ku zaspokoieniu N. Cesarza Napoleona względem wszystkich, czynionych dotychczas Rossyi propozycyi zwrócenemu umysłowi swojemu przyznawałeś. Cesarz i Król Jegomość wezwali mnie na audyencyi d. 27. Kwietnia do ukła- dania się natychmiast z W. X. Mością wglę- dem poleconych mi propozycyi, i dał mi nadzieie przewidywania téj możności, iż wkrótce będę mógł zdadź sprawę N. Imperatorowi Panu mojemu osposobie przyjęcia Jego warunków. Nigdy nagleysze okoliczności nie wymagały bardzięj iak teraz życzeń i prób naglących o prędki rozbiór pomienionych warunków; iednakże Mci Xiążę czekam ieszcze dotychczas na to. Naglące moie i powtarzane zapytania, codzienne kroki moie do Ciebie Xiążę, nie miały ze strony twoięj żadnego innego skutku, prócz tego, iż wzbra- niasz się oświadczyć na nasze propozycye z téj przyczyny, że nie odebrałeś ieszcze w téj mierze żadnych rozkazów od Monarchy swoiego. — Niepodobna iest Mości Xiążę taie zębne skutki, iakie ta zwłoka nieuchronnie pociągnie za sobą. Zbliżaiąc się codziennie coraz bardzięj ku granicom Państwa rossyjskiego woyska Cesarza i Króla Imci i iego sprzymierzeńców, mogą wcześnię lub późnięj sprowadzić zdarzenia, które wszelką utrzymywania pokoju odeymą nadzieie, a które moze iuż w téj chwili możność ięj zniweczły. Jedyny środek mogący zachować Europę od nieszczęść, które wkrótce zwalą się nie nią, iest ten, aby przyjęto poiednawcze propozycye, które mi N. Imperator i Pan mój podać rozkazał. Nie tylko ze W. X. Mości żadnéj o przyjęciu ich nie dałeś mi odpowiedzi, a lenawet wzbranasz się bezustannie z oświadczeniem, o które go prosilem i proszę: iak te propozycye uważano, i coby

sie w nich Cesarzowi i Królowi Lmci podobać nie mogło? — Wśród krytycznych okoliczności, w których się obie Państwa znajdują, przedłużanie zwłoki oświadczeń mogących zbliżyć nawzajem ku sobie obu Monarchów, za nic innego brać nie mogę, iak tylko za przedsięwzięcie nie wchodzenia w żadne oświadczenia, a tém samém za postanowienie wojny; nie mogę przed W. X. Mością ukrywać, iż rzecz tę tak uważać będę, gdyby na nowo zwlekano kategoryczną odpowiedź na te propozycje, które z rozkazu N. Imperatora Pana moiego podałem. Muszę Cię więc Xiażę naprzód uwiadomić, iż gdybyś na konferencyi, którą dnia iutrzejszego zrana odprawiać ze mną postanowiłeś, nie miałeśzże żadnych od Jego C. K. Mci instrukcyi względem odpowiedzi na moje propozycje i oświadczenia mi, że one bez żadnego ograniczenia (wiadomo jest W. X. Mci, że nie wolno mi na żadne zezwolić) przyjęte zostały, i a przyczyny zapowiedzianej na pozajutro podróży Jego C. K. Mci, odbierającej mi nadzieję otrzymania odpowiedzi, której teraz domagam się, przymuszonyj będę ze smutkiem zaprzeczenie téż odpowiedzi za postanowienie wojny uważać, przytomność moją w Paryżu za całkiem niepotrzebną uznawać, oraz z powodu niemożności utrzymania tego pokoju i przymierza, do którego, ze się przed 5ma laty przyłożyłem, za największe szczęście życia moiego poczytuję, z iak największym żalem upraszać W. X. M. o paszporty, i wyjechać z Francyi. Proszę Cię Xiażę naprzód usilnie, ażebyś się postarał o rozkazy Jego C. K. Mości, i wręczył mi one bez odwłoki. Raczysz W. X. Mość przyjąć &c:

Xiażę Alexander Kurakin.

V. Kopia Noty francuzkiego Ministra związków zewnętrznych, do Pośła rossyjskiego Xięcia Kurakina.

W Paryżu d. 9. Maia 1812.

Mości Panie Pośle! Odebrałem Noty, które mi d. 30. Kwietnia i 7. Maia przysłać raczyłeś. Nim będę mógł odpowiedzieć na nie, muszę się wprzód W. X. Mości zapytać, czyli masz pełnomocnictwa do zawarcia i podpisania układu, mającego załatwić zaszłe między obima Mocarstwami nieporozumienia; w tym przypadku upraszam Go podług zwyczaju wszystkich gabinetów, u-

dzielić mi rzeczone pełnomocnictwa. — *Mam honor &c.*

Xiażę Basano.

VI. Kopia odpowiedzi Xięcia Kurakina na powyższą Notę.

W Paryżu d. 21. Kwietnia (9. Maia) 1812.

Mości Xiażę! Właśnie co odebrałem Notę Jego zdnia dzisiejszego. Pozwolisz mi W. X. Mość to wyznanie, iż mnie bardzo zdziwiły Jego do mnie uczynione zapytania, którym przez otwartość, z iaką Mu udzieliłem bez wszelkiej pokrywki wszystkie otrzymane od N. Imperatora Pana moiego ostatnie instrukcje, zupełnie zapobieżdź sądziłem. Znasz Xiażę pojednawcze propozycje, które przedmiot onychże składają, a które wykazują w sposób bardzo wyraźny nalegające pragnienie N. Monarchy moiego, względem utrzymania pokoju i przymierza Jego z Cesarzem Napoleonem. Gotów jestem każdego czasu porozumieć się z W. X. Mością względem formy, iaką mają otrzymać też propozycje przy wygotowaniu układu, który z Tobą Xiażę w nadziei potwierdzenia (sub spe rati) chociaż bez szczególnych i osobnych do podpisania tegoż układu pełnomocnictw, podpisać pragnę, gdyż charakter mój, iaki przy boku Jego C. K. Mci piastować mam honor, dostatecznym jest do tego; mogę oraz W. X. Mci przyrzecć, iż podług dokładnej wiadomości, iaką mam ozamiarach Imperatora Pana moiego, i podług uczynionego mi oświadczenia, iż w przypadku przyjęcia ze strony Jego C. K. Mci przedłożonych prze zemnie fundamentalnych zasad osobne pełnomocnictwa przystane mi będą, układ który podpiszę, pozyska zatwierdzenie N. Imperatora. Czynię tu W. X. Mci uwagę, iż gdybym w tym celu miał iuż nawet teraz osobne pełnomocnictwa, przecież podług powszechnie przyjętych zwyczajów porzeczneby było ieszcze do tego zatwierdzenie obudwóch Monarchów, nimby ten akt całą i zupełną ważność swoją otrzymał. Szczérze ubolewam, że w tak nagłych okolicznościach, gdzie każda chwila może zrządzić rozpoczęcie kroków nieprzyjacielskich, zachowywane względem mnie ze strony Ministra Jego C. K. Mci przez długi przeciąg dni 14tu milczenie co do tego, iak Jego C. K. Mość uważał fundamentalne zasady, które ia do téj ugody przedłożyłem byłem upowazniony, odwiekło tak

znacznie możność zawarcia oneyże. Wyznaię Ci Xiążę, iż się zdumiewam nad tē, żeś mniemał się być obowiązanym do czekania na moje właśnie co dane, czyli raczēy potwierdzone Mu oświadczenie (miałem już albowiem honor wyłuszczyć Mu w poprzedniczych rozmowach bardzo iaśnie to wszystko, co jest przedmiotem dzisieyszego pytania), nim na Noty moje z dnia 30. Kwietnia i 7. Maia odpowiedziałeś. W. X. M. nie wspominasz nic o Nocie z dnia 6. Maia (*), na którą niemniejszą miałem przyczynę spodziewać się odpowiedzi, której równie się domagam. Proszę Cie Xiążę iak naysilniey przystać mi iak nayprędzēy te trzy odpowiedzi. Muszą one zawierać objaśnienia, które mi z powodu bardzo wyraźnie przepisanych powinności, włożonych na mnie przez urząd, na którym się znajduję, koniecznie są potrzebne. — Przyjmij W. X. Mość &c.;

Xiążę Alexander Kurakin.

VII. Kopia listu Xięcia Kurakina do francuzkiego Ministra spraw zagranicznych.

W Paryżu dnia 29. Kwietnia (11. Maia) 1812.

Mości Xiążę! Ułożyłem sobie udać się dzisieyszego poranku do W. X. Mości w celu oświadczenia Mu, iż żadney odpowiedzi na wczorayszy list mój nie otrzymałem, gdy odebrałem list, którym mnie W. X. Mość zaszczycił dnia wczorayszego na kilka godzin przed swoim wyjazdem, który wskutku tego, coś mi W. X. Mość powiedział, powinien być, iak mi się dorozumiewać wypadało, dopiero we dwa lub trzy dni nastąpić. Chociaż W. X. Mość byłeś tak łaskaw donieść mi o wygotowaniu żądanych paszportów, iednakże znalazłem tylko paszport dla Kammerjunkra Kologryfowa, w którym nawet nie wyrażono, iż iedzie gońcem do Petersburga. Upraszam W. X. Mości, o przysłanie mi ieszcze trzech innych paszportów, które mi dla osób moiey kaplicy i dworu moiego wydać przyrzekłeś, a którzy z furmanami wiedeńskimi najętymi już w tēy mierze,

odieżdżać muszą; iczelibym nie mógł ich na czas wyznaczony wdrogę wyprawić, utraciłbym sumę, na którą się z furmanami za podróż ztąd aż do Brodów zgodziłem. Nie podobało się W. X. Mości odpowiedzieć na te trzy urzędowe Noty, które Mu d. 30. Kwietnia, 6go i 7go Maia w przedmiotach nayważniejszych, tyczących się stosunków z chodzących między mną i W. X. Mością przystałem, chociaż zwyczałem iest odpowiadać na każdą odezwę Pośta, szczególniey zaś w sposób tak autentyczny i w tak ważnych okolicznościach, iakimi są terazniejsze, czynioną. Nie donosisz mi Xiążę nic o tē, co mi iednak przyrzekłeś, to iest: o powodach, które wystawiają Ci podobienstwo pogodzenia się obojga mocarstw, a któreby mnie skłonić mogły do przedłużenia pobytu mego w Paryżu, i nie żądania paszportów. Milczenie to ze strony W. X. Mości stawia mnie znowu w tēmże samēm położeniu, w iakiem znajdowałem się naówczas, gdym po pierwszy raz żądał paszportów. Nie otrzymawszy więc na piśmie urzędowego wyłuszczenia powodów, któreby mnie skłonić mogły do przedłużenia pobytu mego w Paryżu, a które mi W. X. Mość przyobiecał — wyłuszczenia, które Jego Imperatorskiey Mości Panu memu Miłościwemu przełożyć umyśliłem, a to dla tēm iaśnieyszego wystawienia Mu nadziei W. X. Mości, iż iest ieszcze wielka możność pogodzenia się Monarchów — widzę się zniewolonym ponowić naglącą prośbę moją o paszporty, zasadzając się niestety na nadēr pewnēm przekonaniu, iż przytomność moia w Paryżu żadnego już pożytku przynieść nie może. Upraszam W. X. Mości, ażebyś za pierwszą wydarzoną Mu sposobnością uwiadomił Monarchę swojego o tēy formalney prośbie moiey. Śmiem sobie pochlebiać, iż J. C. K. Mości znany iest osobisty mój sposób myślenia, podług którego powinność moją z iaką gorliwością pełniłem, pracując nad utrzymaniem iedności i pokoju między obiema Cesarскими Mocarstwami, i że J. C. K. Mość bardzo dobrze to pamięta, ażeby nie miał być przekonany, iż żądanie opuszczenia miejsca mego zasadza się iedyne na nayzupełniejszy i smutnēy przekonaniu, że wszelka nadzieia przykładania się mego w charakterze pośredniczēy osoby do wzajemnego zbliżenia się, iest mi zabronioną. — Chociaż osobiście wielce W. X. Mości obowiązany iestem, poczytam iednakże za nay-

(*) Nota z dnia 6. Maia tycze się prywatnego interesu, i nie ściąga się bynajmniey do zaszytych między obydwoma Kraiami zatarłow.

Uwaga Monitora.

większy dowód Jego przyjaźni to wszystko, co tylko uczynić dla mnie raczysz dla postawienia mnie iak nuyprzedzey w stanie prędkiego opuszczenia miejsca pobytu moiego, który (iak mi W. X. Mość sam przyznasz) przez to, że odiażd J. C. K. Mości i W. X. Mości pozbawia mnie wszelkiey otuchy uczynienia czego dobrego, bardzo stałby się dla mnie przykrvm. — Wyjeżdżam z Paryża, i nie przedzey do niego powrócę, aż mi W. X. Mość przyślesz paszporty. Pojadę do wieyskiego pomieszkania moiego w Sévres. Tam oczekiwać będę odpowiedzi W. X. Mości, i jeżelibym mógł zaraz wyjechać; gdyż wszystkie już do tego poczyniłem przygotowania, wszystkich ludzi niepotrzebnych mi odprawiłem, i tylko tę małą liczbę służących zatrzymałem, którzy mi w podróży są potrzebni. — Ponawiam Ci Mości Xiążę zapewnienie moiego wysokiego szacunku.

Xiążę Alexander Kurakin.

VIII. Kopia odpowiedzi Hrabiego Romanzów, na Notę Ministra związków zewnętrznych, pisana dnia 25. Kwietnia.

W Wilnie d. 7. (19. Maia) 1812.

Mości Xiążę! — Hrabia Narbonne oddał mi Notę, którą W. X. Mość iemu powierzył. Nie spóźniłem się ani na chwilę z okazaniem oneyże N. Imperatorowi. Monarcha mój trzymając się wiernie nieodmiennych prawdeł postępowania, które sobie oznaczył, trwając ciągle w systemacie szczególnie-obronném, nakoniec zawsze umiarkowańszy, im rozwinięcie sił jego stawia go bardziej w stanie odrzucenia wymagań, czynionych przeciwko interessowi jego Państwa i dostojności jego korony, jest szczególnie za tём życzeniem, które W. X. Mość przy końcu ważnego oświadczenia Dworu swojego wyraził.

Imperator Imć pragnie ciągle dawać dowody, iż rad unikać tego wszystkiego, coby jego stosunkom z Francją mogło nadadź charakter roziażnienia i nieprzyjaźni. Zakażał mi zatem zbierać przytoczone przez Ciebie Xiążę zażalenia, i wspominać twierdzenia gruntujące się po największey części na czynach często całkiem opacznie wystawianych, lub na bezzasadnych domysłach. Pisma przesłane Xięciu Kurakinowi przez Barona Serdobina, odpowiadały poczęści na wszystkie zażalenia, wystawiły otwarte postę-

powanie Imperatora Imci we wszystkich jego z Francją stosunkach w prawdziwém świetle, wyjaśniły cel uzbraiań naszych, a wytłumaczenie się względem nich tak się potwierdziło, iż nawet same oczekiwania Cesarza Napoleona przewyższać się zdaie; gdyż mimo groźnych poruszeń wóysk jego za linię, przy której dla bezpieczeństwa granic naszych powinny się były zatrzymać, wszystko u nas wtym jest stanie, iak było podczas odiażdzu ostatniego gońca. Jakoż ani ieden żołnierz nie wkroczył do Prus, ani do Xięstwa Warszawskiego, i nie ma z naszey strony żadney nowzey zawady do utrzymania pokoju; owszem ostatnie instrukcyje, które Xiążę Kurakin odebrał, podają mu wszelkie sposoby do załatwienia sporów naszych, i rozpoczęcia, tych układów, których Dwór nasz życzył sobie. Z ukontentowaniem dowiedzieliśmy się o tём, iak Cesarz Napoleon przyjął nasze propozycyje. Urzędowa na nie W. X. Mci odpowiedź, którą nam Xiążę Kurakin obiecał, rozstrzygnię ostatecznie ważne zapytanie względem pokoju lub wojny. Umiarkowanie w odpowiedzi, którą mam honor przestać W. X. Mości, jest nuypewniejszą rękojmią, iż z naszey strony nic nie opuścimy, co tylko zmierzać może do pokoju. N. Imperator widział z ukontentowaniem ów krok, który był do rządu W. Brytanii uczyniony; obowiązany jest bardzo Cesarzowi Napoleonowi za doniesienie mu o tём; Imperator Imć będzie umiał zawsze cenić tę ofiarę, którą uczyni ten Monarcha dla zawarcia powszechnego pokoju. W oczach moiego Imperatora żadna ofiara nie jest za wielką, dla pozyskania tak ważnego i pięknego wypadku.

Mam honor &c.

Hrabia Romanzów.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

Xięstwo Warszawskie.

Z Warszawy d. 28. Lipca. — Nadeszła pewna wiadomość, że woysko Francuzkie przeprowiło się w kilku miejscach za Dźwinę, i że 18 dział porzucone od uchodzących z nad tey rzeki Moskali, dostały się w moc tryumfującego woyska. Przednie straze Francuzkie doszły już do Mohilowa i Orszy. Niezmierne magazyny dostały się ciągle w rę-

ce zwycięzców. — Cesarz Alexander był w Witepsku, zkąd przeniósł się do Nowela w kierunku ku Petersburgowi.

JW. Jenerał dywizyi Kosiński przyjechawszy do tey stolicy, udał się dnia 26. b. m. do Lublina, dla objęcia kommandy nad siłą zbrojną w Departamentach Lubelskim i Siedleckim.

Pułki piechoty Polskiej 4ty, 7my i 9ty powracające z Hiszpanii, o których przechodzie przez Berlin dawniey donieśliśmy, ciągną na Gdańsk do Malborka, gdzie dnia 3. Sierpnia stanąć mają.

Dowództwo nad prawém skrzydłem wielkiego wojska objął Xiaże Eckmühl (Marszałek Davoust). Król Westfalski poezgnął już w rozkazie dziennym wojska, które dotąd pod dowództwem tego Monarchy zostawały, i tu w Warszawie jest spodziewany.

O wojsku naszém narodowém z powziętych wiadomości donieść możemy co następuje:

Dnia 7. Lipca wieczorem, Dywizya jazdy pod dowództwem Jen: Dywizyi Różnieckiego przeszła w pław Niemien pod Bielicą, stanęła 8go w Nowogródku, zkąd udać się miała śpiesznie do Nieświeża.

D. 9. jeden szwadron pułku 3go ułanów spotkawszy mocny posterunek Kozaków przed Piaseczną, uderzył na niego i wpędził go do miasta Miru. Uniesiony zapalem, przeszedłszy miasto nacierał za przedmieściami na tenże sam posterunek mocno powiększony. Pułkownik Radziwiński wyruszył z resztą pułku dla posilkowania swego pierwszego szwadronu. Skoro wychodził z przedmieścia, pięć pułków kozackich natarło na niego, których liczba powiększała się w miarę odporu, iaki im dawano. Naówczas otoczony od przewyższającej liczby, przymuszonym był przerzynać się dla złączenia się z dwoma szwadronami pułku 16go i jednym pułku 15go ułanów, które mu w posiłek przybywały. Potykano się z zawziętością; nieprzyjaciel doznał daleko większej straty, niż 29ta brygada, której mimo wszelkiej usilności nie mógł wnieść wprowadzić. Brygada 28 przybyła do Tarczycy, gdzie się z 29tą brygadą złączyła, i tam przebyła noc naprzeciw nieprzyjaciela i chmarny Kozaków.

Dnia 10 Lipca cała dywizya ruszyła do Miru, gdzie wypocząwszy, w południe w dal

szą udała się drogę do Nieświeża. Straż przednia spotkała nieprzyjaciela w Sieńnikowie (miał jedną od Mira), i odparła go żywo w lasy, które odłączaią Sieńnikow od Horodzieczy.

Pułk 7 ułanów z 28 brygady przeszedł las; reszta dywizyi została z tey strony onegoż. Rozpoznany nieprzyjaciel był nadto w sile, żeby nań śmieie można natrzeć; siła tego bowiem składała się z korpusów Kozackich Platowa i Iłowoyckiego, złączonych z dywizyami dragonów i huzarów.

Nieprzyjaciel wiedząc dokładnie osile dywizyi przez w niewolę wziętych dniem wprzódy, rozumiał ją zniszczyć zupełnie wśród lasów i bagnisk, i że wszecz stron zaczął posuwać się na nas, i sypać ogień kartaczowy na najbliższe nasze szwadrony. W mgnieniu oka cała płaszczyna Sieńnikowa zajęta była lekką jego jazdą; 7my pułk ułanów, który zajmował tamten brzeg lasu, przymuszony był przebić się przez nieprzyjaciela dla złączenia się z dywizyą. Wnet przybyły dragony i huzary, a natenczas silna i zwawa rozpoczęła się walka. Pułki 3ci i 16ty ułanów najmniey po razy 40 natarli na nieprzyjaciela i okryły się chwałą. Pułk 15 i 7my ułanów czynnie przyczynili się do boju. Szczególniey 15ty pułk, 2gi i 1ty były w odwodzie, i zastanawiały lewe nasze skrzydło. Nieprzyjaciel zaufany w przewyższającej swej sile, nie umiał korzystać z pozycyi naszej, gdyż już była godzina 9 wieczorem, kiedy odwód nieprzyjacielski przybył na nasze lewe skrzydło i otoczył aż do ostatniego naszego plutonu w tyle pozostałego; kilka tysięcy Kozaków wpadło nawet w odstęp między pułk 1ty i 7my lecz cała 29ta brygada i 7my pułk ułanów z 28mej brygady nacierając na nieprzyjaciela, cofnęły się w porządku ku Mirowi.

Brygada 19ta jazdy pod dowództwem Jenerała Tyszkiewicza przybyła właśnie natenczas do Mira, i wysłała zaraz naprzód 2 szwadrony. Kilka wystrzałów armatnych z bateryi postępującej za brygadą Jen: Tyszkiewicza, wstrzymały zapal nieprzyjaciela; zmuszony do zwrotu, ściganym był aż za las w bliskości tego miasta.

Dywizya została na placu boju do świtu. Nieprzyjaciel zostawił nas spokojnych. Sześciogodzinna walka, jedna z najszywnych iaka bydyż może, w nierównie mocniejszy liczbie dała poznać nieprzyjacielowi, iż ma do czynienia z żołnierzem dowodzonym przez

Napoleona. Pułk dragonów Kliwskich i pułk huzarów Achterskich, poniosły wielką stratę. Jenerał Leytuant Palen, Podpułkownicy Adrianow i Jałowayski legli na placu. Poboiowisko zasłane było trupami Kozaków, Kałmuków, Baszkierów i Tatarów. Nie straciliśmy żadnego z officerów wyższego stopnia; wszystko, co się potykało, utrzymało honor wojska naszego. Było kilku flankierów od ułanów, którzy ścigając nieprzyaciela przedarli się aż do korpusu piechoty Platowa. Wszystkie nasze pułki mają wielką liczbę krzyżów officerów nieprzyacielskich, i wiele bardzo ubiorów śmiesznych i Broni szczególny, zdobytych na pułkach Azjatyckich, które są naygorszymi z żońnierzy nieprzyacielskich; słowem, 3000 naszej jazdy wytrzymało 6ciogodzinną walkę przeciw 8miu tysiącom Kozaków, 3000 jazdy regularney, 2 pułkóm strzelców pieszych, i 30 sziałóm polowym.

Dnia 14. pułk 1wszy jazdy ścigał uchodzącego nieprzyaciela ze wsi Czarnołuby, spędził posterunek kozacki z naczną ich stratą, lecz uniesiony żywością, posunął się zadaleko aż na wysokość Romanowa na drodze od Nieświeża do Słucka, gdzie stał cały obóz nieprzyacielski; kilka pułków kozackich i liniowych wyruszyły z obozu, i otoczyły cały ten pułk; lecz ten walecznie przebił się przez nieprzyaciela, położyłszy wiele onego na placu, lubo znie-małą stratą swoich, i okrył się chwałą.

Major Montesor raniony, poymany został w niewolę wraz z kilkoma innymi officerami. Strata cała pułku tego wynosi 240 ludzi, tak w zabitych, ranionych, obłąkanych, jak i w niewolę wziętych.

Jenerał Rėgnier przybył do Kobrynia w Brzeskim Litewskim z wojskiem Saskim przeciwko Jenerałowi Tormasow, który ma dywizję złożoną z kilkunastu tysięcy ludzi.

Listy z Romanowa pod dniem 18go b. m. donoszą, iż tamtędy przechodziła do Słucka dywizya Jenerała Kniaziewicza dla naprawienia spalonego mostu, i byłaby musiała ciągnąć pod działami nieprzyacielskimi, gdyby Moskale nie opuścili Słucka. — Niewiadomo, gdzie się udał Jenerał Moskiewski Bagration; jest podobieństwo, iż uszedł na Petrykow do Mozyra; gdyby zaś chciał dążyć do Bobruyska, musiałby się wstępny boiem przedziierać

przez wojsko Francuzkie, albo do Pińska przez Austriackie.

Od Kommissyi Rządowej Litewskiej wysłani zostali do Prowincyi oswobodzonych orężem wojsk Francuzkich i Sprzymierzonych, Xiążęta: Ludwik Radziwiłł i Paweł Sapieha, dla odbierania akcessów od Obywateli do Konfederacyi jeneralney Królestwa Polskiego i ustanowienia Władz rządowych miejscowych.

Odebraliśmy wiadomość z Gdańska, iż tam stosownie do rozkazu JW. Jenerała dywizyi Rapp, Gubernatora, mają być przyposebione kwatery dla kilku tysięcy jeńców Moskiewskich, których się niezwłocznie spodziewaia.

Dnia 20. b. m. przystąpili Obywatele Gminy 1wszej i 2giey miasta Warszawy do Konfederacyi jeneralney Królestwa Polskiego.

Przystąpili równie do teyże Konfederacyi d. 20. b. m. Obywatele Powiatu Chełmskiego, a d. 21. b. m. Obywatele Powiatu Łosickiego.

Z Wilna d. 15. Lipca. — Dzień 28go Czerwca na zawsze pamiętnym będzie w dziejach miasta naszego. Dnia tego byliśmy szczęśliwi oglądać w murach téy stolicy, Cesarza Francuzkiego i Króla Włoskiego Napoleona Wielkiego, na czele niezwycięzonych zastępów. Między temi poznaliśmy współrodaków naszych z Xięstwa Warszawskiego. Ledwo Moskale cofnęli się za Antokol i most zielony, ledwo Obywatele oświetli straż na hauptwachu, natychmiast pierwsze podjazdy Polskie i Francuzkie pokazały się w mieście. Magistrat, pierwsi Mieszkańcy i wielka część ludu, wyszli z miasta z kluczami naprzeciw wojska zwycięskiego. J. K. Mość obojga Sycylii, na Pohulancę przyjął Deputowanych sposobem nayałskawszym. Po tey pierwszey ceremonii udali się daley opół mili pod Ponary, dla oświadczenia hołdu J. C. K. Mości. Przyjął ich Cesarz Napoleon z łaskowością sobie zwyczajną, potem przebiegłszy szeregi wielkiego wojska, dał rozkaz wkroczenia do miasta. Pierwsi Polscy ułani z 8go regimentu dowództwa Xcia Dominika Radziwiłła weszli do stolicy Jagelońskiej. Widok proporców Polskich wzbudził naysłachetniejsze uczucia i pamiętki w każdym Oby-

watelu. Wkrótce obaczyliśmy nad brzegami Wilii tych rycerzów, którzy wstawiali imię Polaka nad Dunajem, Tybrem, i Tagiem, a nawet aż nad Nilem. Między temi widzieliśmy Xiążąt Radziwiłłów, Sapienhów, Sanguszków, Hrabów Kraśińskich, Chodkiewiczów, Jenerałów: Sokolnickiego, Konopkę, Chłopickiego, Axamitowskiego, Bronikowskiego, i tyłu innych, których imiona zawsze będą drogiemi dla Litwinów.

Kiedy się pokazał Cesarz i Król, uczucia bratniej miłości zmieszały się z uczuciem podziwienia. Na widok Napoleona Wielkiego powietrze napełniło się okrzykami. Wszędzie wołano: Niech żyje Cesarz i Król. Tłumy ludu wszędzie zbierały się, gdzie tylko ruszył Napoleon. Wszyscy chcieli nacieszyć się Jego przytomnością, oraz wyręcić nieśmiało na swoich sercach obraz tego Wielkiego Meza. — Skoro udał się do pałacu swojego, udali się Obywatele na oglądanie wojsk Polskich i Francuzkich, w najlepszym porządku i najpiękniejszej postawie ciągnących. Młodzieńcy nasi z niecierpliwością gorącą zapaleni wzięcia się do oręża wspólnie ze współbraćmi.

Moskale uciekając zapalili most i magazyny. Za przybyciem Cesarza i Króla, natychmiast wydane zostały rozkazy na ugaszenie pożaru. Wnet pompy zagrały; a zatem ocalono resztę, której jeszcze ogień nie był strawił.

Nie oddając się spoczynkowi, wkrótce udał się Cesarz i Król na brzeg Wilii, gdzie zaczęła się tegoż czasu budowa dwóch mostów. W czasie 2godzinnej roboty, Cesarz siedząc na gołej ławie, raczył rozmawiać ze wszystkiemi, którzy tylko byli szczęśliwemi zbliżyć się: mówił o zakładach krajowych i administracyi kraju, rozpytując się o wszystkich szczegółach. Łatwy przystęp każdemu wszystkich dziwnie ujął. Wieczorem z dobrowolnej a iednomyślny woli, wszyscy mieszkańcy oświecili swoje domy. Całe miasto naybogaciej było illuminowane.

Nazajutrz dnia 29go J. C. K. Mość przebiegł miasto i wojska popis odprawił. Po południu raczył dać audyencyę szlachcie i duchowieństwu. Na niey bawili się obywatele więcej godziny. Wszyscy nie mogą znaleźć dostatecznych wyrazów na uwielbienie łaskawości i dobroci Cesarza.

Dnia 30go cały Uniwersytet był przypu-

szony na audyencyę. Rozmawiał Cesarz o wszystkich naukach, i jakie dają się w różny oddziały jego.

Z powodu oddalenia się wszystkich urzędników Moskiewskich cywilnych i wojskowych, i uprowadzonych wszystkich archiwów i registrów, zostaliśmy się bez policyi, poczty i żadney formy administracyi. Trzeba więc było wszystko tworzyć u nowo. Dnia 1. Lipca ogłoszono i do skutku przyprowadzono rozkazy najwyżsney władzy Francuzkiej, dla urządzenia krajów przez Moskwę opuszczonych. Wszystkie starania Cesarza są oznaczone cechą miłości prawdziwej oycowłkiej. Żąda J. C. K. Mość, ażeby dla tylko można kraj oszczędzano, porządek przywrocono, i zabezpieczono żywność dla miasta równie, iak dla wojska. Sklepy zawarte w czasie ustępu wojsk Moskiewskich, odemknięto.

Od przybycia Cesarza, codzień odbywają się parady wojskowe. Codzień lud zbiera się tłumami, nie mogąc nasycić się widokiem tych wojsk, które mimo trudów podróży, zawsze są nayrzędwiejsze. Cesarz Jmć często wyjeżdża konno na oglądanie zakładów wojskowych.

W nacisku interessów i rzeczy, pokróćce namieniliśmy o ustępie wojsk moskiewskich, o przybyciu ich pogromców, i Jenerałney Konfederacyi Polaków, na podniesienie Królestwa Polskiego; teraz w swobodny chwili, ieszcze donosimy o niektórych szczegółach tych wielkich wypadków: Przez lat 2 blisko patrzyliśmy na przygotowania wojenne Rossyi. Tego roku widzieliśmy, iak nagłym marszem leciały pułki z głębi Azyi i Tartary na granice Xięstwa Warszawskiego. Jeszcze w Kwietniu przybyły hordy Kałmuków i Baszkirów zbrojne łukami. W Marcu spędzono ludzi na przygotowanie mostów na Niemnie, na porobienie dróg wojennych i wszelkich rynsztunków do woyny. Przyszła gwardya; przybył dwór cały. Ciągłe więc mówiono, o naiechaniu państw sąsiedzkich; ciągle rek wizycyami o wozy, siano, i zboże, niszczone wioski obywatelskie. Tymczasem nowy kodex wojenny ogłoszono na przerażenie Polaków. W tym nadszedł dzień 23ci Czerwca; i kiedy tu w Wilnie fakcyja Angielska wydała ucztę dla Alexandra, teyże nocy niezwykciężone zastępy Napoleona przeprowały się przez Niemien. Dnia 24go odebrali Mo-

skale wiadomość o zbliżeniu się pogromców swoich. Nastąpiły więc na dworze i we wszystkich wydziałach administracyi powszechne zamieszanie i trwoga. Natychmiast wyiechał dwór cały; za nim udali się urzędnicy. Zabrano przemocą wszystkie konie i podwoyny na wywiezienie tysięcy chorych i officialistów. Dnia 27go w nocy ustępować zaczęło wojsko Moskiewskie na trakcie Kowieńskim znajdujące się, pędząc przed sobą bydło, konie i owce wieśniaków naszych. Dnia 28go z rana o godzinie 9tej zapalili kozacy most na Wilii i te ogromne magazyny, które rząd moskiewski był nagromadził. Postawione na Snipiszkach działa, w liczbie 36, tudzież oddziały kozaków, przecięły mieszkańcom tutejszym wszelkie sposoby gaszenia pożaru. W godzinę później wpadli do miasta Polacy, i pędem przelecieli na Antokol ścigając uchodzących kozaków. Waleczny Major Suchorzewski, na czele kilkudziesiąt ludzi z 60 pułku ułanów, dowództwa J. Pana Pągowskiego, wziął w niewolę kilkudziesiąt officerów, kozaków i pieszych żołnierzy. O 12tej weszło zwyciężkie wojsko.

Z taką radością i zapałem, z jakim uczuciem szczęścia, przyjęli obywatele swoich zbawców, każdy łatwo sobie wyobrazić może. Wkrótce ogłoszony został Akt Jeneralney Konfederacyi w Warszawie zrobiony. Natychmiast z zapałem i uniesieniem Litwini przystąpili do związku, i uroczystym obrzędem uświęcili ten access do Konfederacyi. Tłumy ludu cisnęły się do przybytków Pańskich, gdzie wszystkie zgromadzone Władze z ciałem Duchowieństwem, składały Panu zastępów modły. Zdumiewająca pompa dnia tego, równie była radośną, iak smutny i przerażający był ów dzień, w którym ogłoszono zażądanie imienia Polskiego. Wnet nastąpiły powinszowania i życzenia wzajemne. Cały dzień 14ty Lipca przeszedł na powszechnym ruchu. Wieczorem teatr napelniał się mnogim ludem, i całe miasto tysiącem ogniów zalaśniało. Mianowicie wielka ciżba ludu cisnęła się koło pałacu JW. Hrabiego Paca, który wyprawił najwspanialszą ucztę na pamiątkę dnia tego. Na balu najweselszy bawiono się w najszcześniejszy nadziei przyszłości. Niespodzianie przybyły Cesarz, wesoło patrzył na tańce i skoki narodowe, i najlaskawiej rozmawiał racył. Po odejściu Cesarza, Minister iego Xiąże Bassano, pozostał racył. Po przepyszney wiecerzy wniósł

gospodarz toasty, zdrowia Cesarza Jęgomosci, Konfederacyi Jeneralney Polski, oraz honoru broni Francuzów i Polaków. Bal trwał do godziny 5tej. Tak się zakończyła uroczystość Powstania Narodowego, otwierająca pole do najszcześniejszego wszystkich sił połączenia i wszelkich sposobów nateżenia.

Kommissya tymczasowa Rządu Xięstwa Litewskiego, wydała następujące odezwy:

Obywatele! „Nie masz miary ofiar i poświęcenia się osobistego, kiedy idzie o odzyskanie Oycyzny. — Przykład ten obywatelski zostawili nam w naydroższym dziedzictwie Oycowie. Starajmy się być ich godnemi. — Obrońcy i Wybawiciele nasi potrzebują żywności, oni krew za nas przelewają; winniśmy dzielić się z nimi ostatkami naszych zapasów, tym bardziey nieść z ochotą te, które nam mogą od istotnych potrzeb pozostać. — Rząd przymie wszystko w gorliwość do tego pomocy, będzie wstępem zasługi obywatelskiej, nayrzetelniejszą dobrego obywatela gorliwości cechą, a nas godnemi uczyni Bohatyrą wieku opieki.

Zgodno z Protokółem (podp.) Józef Hr: Józef Kossakowski, Sierakowski,
Jeneral: Sekr: Rządu Al. Xżę Sapieha,
Litewskiego. Fran: Jelski.

Do wszystkich Zwierzchności Departamentowych, Powiatowych, Muncypalnych i Wiejskich.

Kommissya dopełniająca nayważniejszej powinności Rządu w utrzymaniu porządku, bezpieczeństwa i gospodarstwa krajowego, podaie do wiadomości, i zaleca wszystkim Administracyom, Zwierzchnościom powiatowym, dworskim i włościańskim:

1. Wszyscy włościanie, mieszkańcy miast i wiosek, którzy dla przechodu wóysk opuścili swoje domy, mają do nich, do robót rolniczych, i do swoich powinności powracać.

2. „Nim“ inne powszechne urządzenia uchwalone i ogłoszone będą, wszyscy rolnicy i włościanie być powinni posłuszni swym panom, dzierzawcom dóbr, lub ich zastępcom; powinni w niczem nie naruszać własności dworskiej, odbywać roboty, i pełnić takie powinności, iakie im są inventarzami przepisane, i iakie dotąd pełnili.

3. Niedopełniający tego i źle się sprawujący, na doniesienie Zwierzchności dworskiej

powinni być napominani, karani, i do swych powinności zniewoleni przez Administracyę Powiatową, z użyciem nawet siły wojskowej, jeżeli tego wypadnie potrzeba.

4. Zwierchność i Administracya Powiatowa jest stróżem porządku i opiekunką ludu: a zatem wszystkie krzywdy włóścianóm wyrządzone, bądź w wymaganiu powinności nad przepis, bądź w odmawianiu im pomocy i wsparcia, które im się należą, powinna natychmiast roztrząsnąć, sprawiedliwość włóścianóm wymierzyć, zapobiedz krzywdom, a skrzywdzonym nagrodę wskazać i wyznaczyć.

5. Ponieważ naysurowszemi N. Cesarza i Króla rozkazami zabroniono jest wojskowym ludziom na wioski napadać, w nich zabierać, krzywdzić i naruszać własność i dobytek dworski i włóściański; ponieważ komendy wojskowe i żandarmy narodowe, do strzeżenia porządku i obrony własności publiczney i prywatney wyznaczone, mają rozkazy włóczęgów i odrywających się od wojska ludzi chwytac i do pułków odsyłać; powinnością jest dworów i włóścian takich włóczęgów wskazywać, o nich donosić, i pomagać do poskromienia rabunków. — Administracya Powiatowa zawsze w stolicy powiatu być przytomną powinna. Dwory, mają gromady wiejskie na dziesiętników i setników podzielone, w tém urządzeniu utrzymać i rozkazać, aby w potrzebie też gromady, powołane od kommand wojskowych, żandarmów, i urzędników Administracyi Powiatowej, do chwytania i zabierania włóczęgów wojskowych, też pomoc w każdym czasie dawały, dla oczyszczenia kraju z ludzi wojsków i gospodarstwu szkodliwych. Tu rozrządzenie ma być z ambon ogłoszone,

czytane gromadóm wiejskim, i w miastach Powiatowych, na drzwiach ratusza przybite.
Podpisano: Józef Hr. Sierakowski. — Alex: Xzę Sapieha. — Franci: Jelski. — Alex: Potocki. — Jan Sniadecki.

Zgodno z protokółem:

Józef Kossakowski, Kom: Rządu
Litt: Jen: Sekr:

Obywatele! Właściciele Ziemijskich majątków! Wracą się Oyczyzna, którey wy w szlachetnym prac waszych rolniczych zatrudnieniu znakomitą częścią iestecie. — Ogólna odezwa nasza do obywateli wydana, do was się równie ściągą, ale chcemy ieszcze odezwać się do was w szczególności. — Nie zrażajcie się przypadkowemi zdarzeniami, które, iak sam Wybawiciel nasz w rozkazie dziennym 3. Lipca wyraził, hańbią imię wasze, i tamią uporządkowanie żywności. — Wzięte już na to skuteczne środki rozestane ruchome kolumny, których obowiązkiem śledzić i chwytac złoczyńców. — Surowy na nich sąd, i niezwłoczne wyroków jego wykonanie, toż organizująca się zaudomowienia, utrzymywania porządku i powstanie obrony istotną mającą powinność, muszą wręście złemu zaradzić. — Bądźcie wieś w domach spokojni; zbierajcie rozproszonych mieszkańców, i przekładajcie im istotną potrzebę, ażeby nie opuszczali roli, odbywając przepisane inwentarzami powinności, i przekonani byli, iż sam tylko porządek, postępek, i ściśle każdego obowiązków powstrzymanie, może szczęście nasze zapewnić. — Podprefektowie, Urzędnicy Powiatowi, Duchowni i Świeccy, a razem wszyscy Właściciele i oświeceni wiosek Mieszkańcy, mają się iak najsukuteczniej do wykonania ważnego tego zalecenia przyłożyć. — Dań na syi d. 9. Lipca 1812 r. (Podpisy iak wyżej)

Meteorologiczne postrzeżenia we Lwowie od dnia 30. do 31. Lipca 1812.

Dzień	Czas postrzeżenia	Barometr.	Cieplomierz Reaumura.	Wilgocio mierz.	Kierunek Wiatrów.	Odmiany powietrza.
30	Wsch. Słońc.	27, 10, 8.	† 13, 6.	79, 2.	Po. słaby	pochmurno.
	2. popołud.	27, 10, 7.	† 16, 4.	79, 5.	Po. Po. W. słaby	pochmurno.
	10. w nocy	27, 10, 7.	† 14, 4.	83, 6.	Po. Po. Z. słaby	chm. błyskawic.
31	Wsch. Słońc.	27, 10, 5.	† 31, 5.	90, 3.	P. P. Z. słaby	iasno.
	2. popołud.	27, 10, 4.	† 16, 6.	77, 6.	P. średni	pochmurno.
	10. w nocy	27, 10, 3.	† 13.	88, 2.	P. słaby	pochmurno.